

mesterek ritkán méltányolták, s hogy a két jelenség közt netán összefüggés van? De ha jobb sorsra érdemes lelkek egy lefokozott élet dágványában hente-
tereknek, akkor (a megtalált vagy el nem ért regényformától függetlenül) a
„mindennapi lelkek mindennapi körülmények” közé ágyazott rajzában mint
negatív végeredményben mindig van valami nem mindennapian szomorú és
időszerű emberi intés. „Hatalmas fa lehetnél, de minduntalan vissza vannak
nyesve az ágaid — mondja Lenke férjének, a taxisofőr Borosnak, egy alkal-
mi szeretkezés után Futakyné, egy régi magyar úriasszonyból lett maszek
kozmetikusnő, majd így folytatja: — Te már fel sem fogod. Magadat. A sor-
sod. Illetve, hogy az nincs. Csak napjaid vannak.” A regénynek, az írói szem-
léletnek ebbe a mély dimenziójába van telepítve az a bizonyos éles töltet, ahol
már rég nem korunk emberének szekszuális magatartás-formáiról van szó.
Csurka regénye arra döbbsenti rá olvasóját, hogy a dagonyázás életformája
egy közösség, egy egész társadalom életében válhat szinte észrevétlenül, ve-
szedelmes történelemalakító tényezővé, amelynek következtében nem csak az
értelmes emberi sorsok lehetősége veszhet el, de a jövő kárpitja is meghasad-
hat tőle — ha nem vigyázunk. (*Magvető*.)

DOMOKOS MÁTYÁS

Csurka István: Színleírás

Néhány évvel ezelőtt *Utasok* címmel jelent meg egy Csurka István-kötet,
benne napilaptárcákkal, tárcanovellákkal, rajzokkal, életképekkel. Újságban
közölt írói alkotásokkal. Mert eredetileg mind olvashattuk valamelyik lap-
ban, többségüket a Magyar Nemzetben. A kötetbe gyűjtés a megmaradás
biztonságát jelentette nekik. Megérdemelték ezt a biztonságot.

Megérdemelték az újabb, azóta született, hasonló Csurka-írások is. Eze-
ket most a *Színleírás* című kötetben olvashatjuk. Ennek a kötetnek alcíme is
van: *Tárcák, novellák, elbeszélések*. Ne tévesszen meg senkit, ebben is fő-
képp tárcák sorakoznak; igazi, jó, érdekes, újraolvasni is érdemes hírlapi
tárcák. S hozzájuk, mint az *Utasok* című kötetben, irodalmi rajzok, életké-
pek, fiktív riportok. Mindaz, aminek az újságokba is író Csurka István a szó
hagyományos értelmében tisztos és rangos mestere.

A könyv *Nehézfiú* újabb történeteivel kezdődik. Ez a csurkai alak re-
mek találmány. Mindennapi, nem idealizált ember, közünk lehet hozzá, mi
magunk is lehetünk. Éppen ezért el tudjuk fogadni, véleményét esetenként
vállaljuk, s megnyugtat bennünket, hogy nemcsak piadesztálra emelt hőso-
ket, példaképeket kell vigyáznunk folyton. A Magyar Nemzet hasábjain hír-
lapi műfaj, külön „rovat” lett *Nehézfiú*.

A könyv három fejezetéből az elsőben csak vele, a másodikban egyéb
szereplőkkel is találkozhatunk. Mindkét fejezet írásaira érvényes azonban a
sajátos csurkai látásmód. A lehető legteljesebb tájékozottság jellemzi ezeket
az írásokat életünkről, mindennapjaink kis és nagy történéseiről. Jellemzi
az írásokat a lényeg kiválogatása, de nem az elvont lényegé, ami már sze-
mélytelen, hanem a napi gyakorlati létet meghatározóé. Az író az erkölcsi

kérdéseket helyezi előtérbe írásaiban. A tisztességet, az emberséget „énekli”. Az emberért és az értékekért emel szót, komolyan, gunyorosan, élcelődve vagy példálózva, de mindig felelősséggel.

Stilusa mesélő tárcastilus, a legjobb magyar tárcairodalom vonulatába illeszkedik. Élvezetes, olvasmányos, s ettől (is) hatásos. A rövid történetek itt és most játszódnak, velünk történnek vagy rokonainkkal, munkatársainkkal, szomszédainkkal. Úgy érezzük, időnként átmegy az írás a riportba, még a helyszínek is megnevezettek, ha elképzelték is. A valóságba képzeltek. De mégsem a publicisztika tör uralomra ezekben az írásokban, hanem az irodalom követel helyet magának ismét a hírlapok hasábjain. Csurka az egyik azon kevés mai írók közül, akik megkísérlik visszaadni a hírlapi tárca rangját. Visszaállítani azt az állapotot, amikor riport és tárca, újságírás és irodalom nem vált szét olyan élesen, mint manapság. Amikor még nem szégyellték, hogy egy újságcikk nemcsak igaz, hanem szépen, irodalmian fogalmazott is. Csurka (s Szakonyi Károly, Görgey Gábor, Gyurkovics Tibor és még néhány író) visszahoz, visszaad valamit a hírlapi irodalom rangjából. Hiszem, nem bántás, ha leírom: könyvének írásaiban elsősorban ezt értékelem.

Ha napi dolgokból indul is ki egy-egy írásában, az összesben, a kötetnyiben együtt történelmi távlatokat rajzol föl. Napjainkat, a ma emberét írja, de példáit úgy választja ki, hogy azokkal vissza is, előre is mutasson. A könyvet végigolvasva nyilvánvaló, hogy Csurka mindig közösségben és történelmi időben, tehát folyamatban gondolkodik. Néha zavaró az a hangneme, amelyik olyan látszatot kelt, mintha mindent csak ő tudna, látna, érezne jól. Nem így van, vitatkozni is lehet — esetenként kell is — vele. Ha figyelmesen olvassuk a sorrendiségre gondolva is jól szerkesztett kötetet, észrevehetjük, hogy az író eleve számolt is a vitával. Fölrázní akar, fölháborodni is, amin kell. Ezért mond újra sok mindent. Újra és újra.

Az utolsó fejezetben található hat írásra gondolt valószínűleg, aki a könyv alcímébe beleírta azt is, hogy novellák, elbeszélések. Lehetnek azok is, de nem válnak el élesen az előző két fejezet tárcáitól. Csak kissé hosszabbak. A különbség inkább csak terjedelmi. Gondolatilag pontosan illeszkednek az előző írásokhoz: a mai emberek helyzetét vizsgálják a világban. A szerkesztést dicséri, hogy a könyv címét adó írás, a *Szinleírás* a legvégére került. Egy kocsma külső-belső leírása ez, a látható külső és az emberi belső. Továbbmutató, biztató: lesz folytatás, újabb jó tárcákat, hírlapi irodalmat várhatunk Csurkától. (*Magvető*.)

MÁTYÁS ISTVÁN